

“Je gaat met elkaar in één
‘hok’ zitten en beide partijen
vertellen hun verhaal”

Aafke Vreugdenhil-de Blécourt, mediator

Je kunt je een vreemde voelen in je thuiskerk

Kerkelijke conflicten zijn
er te over, maar daarin is er
niets nieuws onder de zon

Samen komen

Wegwijs

4. **Te goeder trouw | Tonnis Groenveld**

Bijbelstudie De kerk, een veelkleurig samenraapsel van verschillende mensen en toch een gemeenschap! Deze kerk is eigendom van God: het is zijn huis en zijn Geest woont er. Net als in elke samenleving komen ook in de kerk conflicten voor, hoe goed iedereen het ook bedoelt. Wat zegt de bijbel daar over?

8. **Uit elkaar of bij elkaar | Tonnis Groenveld**

Uitwerking De kerk verandert. Uiterlijk, maar ook de preken zijn anders geworden in de loop der jaren. Niet vanwege een andere boodschap, maar omdat mensen veranderen. Hoe moeten mensen van deze tijd aangesproken worden? En hoe gaat dat als je het niet met elkaar eens bent?

12. **“Vaak zitten in beide kampen baasjes die er mogen zijn!” | Riet Steenbergen-Busstra**

Interview Mediation is bemiddeling bij conflicten. Veronderstelt dit niet de oplossing van het probleem: Je verhaal doen en de mediator komt met het verlossende woord? Aafke Vreugdenhil-de Blécourt doet uit de doeken wat je van een mediator wel en niet kunt verwachten.

16. **De gezangenkwestie | Joke Heijs**

Het verleden actueel Invoering van een nieuwe liedbundel gaat meestal niet zo maar. Het was maar een klein onderdeel van alle veranderingen, toch had de invoering van de bundel van 1807 grote gevolgen voor de kerken.

Verder

Trouwe bidders	11
Truus Havenlicht bij vliegende storm	15
Verbeelding verwoord Wonen bij God	18
Leerhuis Individualisme	20
Al wat ademt Zorgen (d)	21
Boeken	22
En zó voort Eenheid aan tafel	25
Op de klank af De mantel der liefde	26
In het volgende nummer	27

*Ook verbindt Hij ons onderling
door dezelfde Geest als leden
van één lichaam in ware broederlijke liefde
Avondmaalsformulier*

Samen

“Ik geloof ... een heilige algemene christelijke kerk, de gemeenschap der heiligen”.

Wat bijzonder eigenlijk dat wij niet alleen geloven in God de Vader, de Zoon en de heilige Geest, maar dat wij ook geloven in het volk van God. En dat het zo belangrijk is dat er één van de 12 geloofsartikelen aan besteed is. Christus is Koning, maar wat is een koning zonder onderdanen? Daarom vergadert Hij zich een volk van het begin van de schepping tot aan haar voltooiing. Dat volk is geen los zand, zoals wij als Nederlanders dat meestal zijn, maar een gemeenschap. Verbonden aan haar HEER, verbonden aan elkaar.

Onlangs kreeg ik daar in de kerk een mooi voorbeeld over aangereikt.

Spreuken 6: 6-9 werd gelezen: “Ga tot de mieren, luiaard, kijk hoe ze werken en word wijs”.

De hier bedoelde mieren zijn zogenaamde “graan-mieren”. In de oogsttijd slepen ze graan naar hun nesten om in de wintertijd hun larven te kunnen voeden. Zie je ze lopen, die mieren, in een lange rij, elke mier één graankorrel? Wat voegt één zo'n graankorrel nou toe, zou je denken. Maar die mier is niet in z'n eentje aan het werk! Voor hem loopt ook een mier en achter hem ook... met honderden lopen ze af en aan. Met elkaar bouwen ze de voorraad voor de winter op. Ten dienste van de volgende generatie.

Zo is ook Gods volk de eeuwen door bezig geweest. Iedere gelovige met zijn eigen kleine bijdrage. Met elkaar Gods volk om Zijn Naam groot te maken op aarde. Je voelt je zo vaak klein en onmachtig. Maar je hoeft het niet alleen te doen. Met elkaar zijn we werkzaam in Gods koninkrijk. We mogen elkaar helpen, bemoedigen, meenemen onderweg, in een lange stoet... .

We komen samen omdat we samen horen, saamhorig met hetzelfde doel voor ogen. Dat gaat niet vanzelf, daar is geloof voor nodig. Geloof in die gemeenschap, in die “heiligen”, in die Koning. Christus, Hij is onze koning. Hij is het die zijn volk vergadert. Hij is zelfs bij machte om ons dat broodnodige geloof te schenken.

Katrien Janssens-Salomons, voorzitter Bijbelstudiebond

*Met honderden
lopen ze af en aan*

Te goeder trouw

De kerk is een vreemd verschijnsel. Hij bestaat uit verschillende mensen, met verschillende belangen, interesses en dromen, uit verschillende lagen van de maatschappij, met verschillende gewoontes en tradities, soms uit verschillende culturen – en toch komen de kerkleden elke zondag samen, en ze voelen zich verbonden.

Stel, je bent als christen op reis in een ander land en je bezoekt een kerkdienst, dan kun je je toch thuis voelen, al zijn de gewoontes anders en versta je weinig van de taal. Tegelijk... je kunt je een vreemde voelen in je thuiskerk. Want er verandert zoveel. Je denkt: was het maar als vanouds. Of bij het relishoppen heb je ontdekt dat het gras bij de burens groener is. Waarom kan dat 'thuis' niet? Hoe kun je je dan toch thuis voelen in 'jouw' kerk? Als je graag veranderingen wilt, of je wilt ze juist liever terugdraaien. Als je erover met elkaar in conflict komt hoe kun je dan *gemeenschap* zijn?

Hoofdbewoner

Het is goed om niet van onszelf uit te gaan, onze geestelijk wensen en religieuze behoeften. Maar om eerst te bedenken: om wie gaat het in de kerk? Wie is de hoofdbewoner? In de eerste brief van Paulus aan de Korintiërs lezen we over een gemeente vol conflicten en problemen. Er is verdeeldheid tussen fans van Paulus en van Apollos. Dan schrijft Paulus: van wie is de kerk eigenlijk? Van Christus. Niet van leiders, die gemeenteleden op sleeptouw nemen (zie hoofdstuk 3).

Hij vertelt wie de hoofdbewoner van de kerk is: 'Weet u niet dat u een tempel van God bent en dat de Geest van God in uw midden woont?' (vs. 16) Tempel van God: het huis waarin God woont – om Hem gaat het in de kerk uiteindelijk, niet om ons. Dat huis van God is nog niet af: het is in aanbouw (vs. 9): we bouwen op het ene fundament: Christus (vs. 11).

Dienen

Het gaat om God - dat maakt je bescheiden. Dat is ook precies de houding die Jezus ons geleerd en voorgedaan heeft: 'Handel niet uit geldingsdrang of eigenwaan, maar acht in alle bescheidenheid de ander belangrijker dan uzelf. Heb niet alleen uw eigen belangen voor ogen, maar ook die van de ander. Laat onder u de gezindheid heersen die Christus Jezus had. Hij

die de gestalte van God had, hield zijn gelijkheid aan God niet vast, maar deed er afstand van. Hij nam de gestalte aan van een slaaf en werd gelijk aan een mens. En als mens verschenen, heeft hij zich vernederd en werd gehoorzaam tot in de dood – de dood aan het kruis.' (Fil. 2:3-8) Kijk, dat is bouwen op het fundament Christus. We spreken over de kerk als over de gemeenschap der heiligen. Dat klinkt mooi, maar het is vaak lastig om goed met elkaar om te gaan. Want de kerk is geen vriendenclub: vrienden liggen je, je vindt het fijn om met elkaar om te gaan, je voelt elkaar aan. Maar de kerk bestaat voor een groot deel uit mensen die je zelf *niet* zou kiezen: God heeft ze op je weg geplaatst. En dat maakt het samenleven er niet gemakkelijker op.

Wie aan Christus verbonden is, zal ook met de gemeente de kracht van de vergeving ondervinden en haar doorgeven aan zijn broeder of zuster. Waar dit niet gebeurt, kan een aanslag van de satan op de gemeente slagen (...) waar de bereidwilligheid ontbreekt om elkaar te vergeven, gedreven door de liefde van Christus, wordt de essentie van de gemeente van Christus in groot gevaar gebracht.

Dr. W. van 't Spijker, *Conflictstof*, pag. 100

In de kerk geeft God een gelegenheid om te oefenen: wat betekent naastenliefde in de praktijk? Hoe geef je de 'gezindheid van Christus' handen en voeten? Haantjesgedrag en ellebogenwerk staan haaks op dienen in Gods koninkrijk. Mijn liefhebberijen en voorkeuren hebben geen voorrang boven die van de ander.

Hoe help je elkaar, ook als je verschil van mening hebt

Open of gesloten

Is de kerk een gesloten club of een 'open hof'? Als je elkaar goed kent en goed ligt in de kerk voel je je prima thuis. Maar is de kerk dan nog wel een open gemeenschap waar iedereen welkom is? Of is de kerk ongemerkt een ons-kent-ons-clubje geworden, wel

knus maar niet gastvrij? Juist als er anderen bij de kerk komen, buitenstaanders (en dat hoop je toch?) verandert de kerk. Dan komen er mensen die niet de vertrouwde nestgeur hebben. Mensen, die kritische vragen stellen, waarbij jij misschien denkt: hè, doe niet zo moeilijk! Of mensen, die gewoonten en gebruiken in de kerk vergelijken met hun eigen kerkelijke of sociale achtergrond. Sta je daar open voor, of maakt het je onrustig? Wees er blij mee, ook voor jezelf: het helpt je om bij jezelf 'gewoonte en bijgeloof' te onderscheiden van waar geloof!

Conflicten

Waar mensen verschillen (en gelukkig doen ze dat in de kerk!), daar ontstaan conflicten. Een conflict hoeft niet erg te zijn, je kunt er rijper uitkomen, de relatie met de ander kan er sterker door worden. Het hangt ervan af hoe je met een conflict omgaat, of je eruit komt en eruit *wilt* komen. De band met

elkaar wordt sterker als je vergeving vraagt en geeft. Ook dat is bouwen op het fundament Christus: we leven immers van zijn vergeving?

In de bijbel lees je vaak over conflicten, ook over conflicten tussen gelovigen, die te goeder trouw zijn. Er staan nog veel meer conflicten in waarin mensen dat niet zijn, maar daar gaat het me nu niet om. Soms komen mensen tegen hun wil met elkaar in botsing.

Voorbeelden

Drie voorbeelden van conflicten-te-goeder-trouw in de Bijbel:

Als eerste in Jozua 22: Israël is door God in het beloofde land gebracht. Ruben, Gad en de halve stam Manasse ten oosten van de Jordaan, de andere stammen ten westen. In het westen zal de tabernakel geplaatst worden, met het brandofferaltaar. De stammen van het oosten besluiten om een kopie van dat altaar te maken en dat aan de oever van de Jordaan te plaatsen. Maar dat

wekt de woede van de andere stammen. Die beschuldigen de 2 ½ stam van afval: ze gaan hun eigen eredienst beginnen. Het scheelt een haar of het wordt een burgeroorlog, die tegelijk een godsdienstoorlog is. Lees maar eens na hoe het conflict escaleert en de-escaleert.

De kerk bestaat voor een groot deel uit mensen die je zelf niet zou kiezen

Vervolgens in Handelingen 15: Paulus komt in conflict met zijn medewerker Barnabas over Marcus, die tijdens een eerdere zendingsreis halverwege afgehaakt heeft. Barnabas wil hem een nieuwe kans geven, Paulus niet. Ze worden het niet met elkaar eens en gaan ieder een eigen weg. Dat kan dus ook gebeuren! Later zijn de verhoudingen gelukkig weer goed gekomen.

Tenslotte in Romeinen 14: In Korinte was er een conflict over het eten van offervlees. In Rome was er verschil van mening over vlees eten als zodanig: toegestaan of niet? Opvallend is dat Paulus geen uitspraak doet over wie gelijk heeft (al is dat tegelijk wel duidelijk), maar uitgebreid ingaat op: hoe ga je met elkaar om, hoe help je elkaar, ook als je verschil van mening hebt: 'Laat ieder van ons zich richten op het belang van de ander, op wat goed en opbouwend voor hem is. Ook Christus zocht niet zijn eigen belang; integendeel (...) Moge God (...) u de eensgezindheid geven die Christus Jezus van ons vraagt. Dan zult u eendrachtig en eenstemmig lof brengen aan de God en Vader van onze Heer Jezus Christus. Aanvaard elkaar daarom ter ere van God, zoals Christus u heeft aanvaard.' (Rom. 15: 2-7)
Die laatste opdracht van Paulus geeft ons huiswerk.

.....
Ds. T. Groenveld is emeritus-predikant en woont in Roodeschool

Literatuur

Pieter Boersema en Stefan Paas (red.), *Onder spanning. Een veelzijdige kijk op veranderingen in kerk en samenleving*, Kok, Kampen, 2011, ISBN 978 90 435 1894 9
Larry Crabb, *De ideale kerk. Waar onvolmaakte mensen God ontmoeten*, Voorhoeve, Kampen 2010, ISBN 978 90 297 9578 4
Dorine Heij e.a., *Samen één. Omgaan met verschillen in de kerk*, De Vuurbaak Barneveld 2013, ISBN 978 90 5560 486 9
Eddy de Pender, *Vrede stichten in de kerk*, Buijten & Schipperheijn: Amsterdam 2014, ISBN 978 90 5881 809 6.
W. van 't Spijker, *Conflictstof binnen de gemeente en de weg van het evangelie*, Groen, Heerenveen, 2012, ISBN 978 90 8897 039 9

Sites

www.praktijkcentrum.org/diversiteit
Cursus: Leren omgaan met diversiteit in je gemeente, met een bijbelstudie over 1 Korinthe
www.vredestichters.nl/netwerk: zet zich in om gemeenten en de leden te helpen vredestichters te zijn of te worden.

Samenvatting

De kerk, een veelkleurig samenraapsel van verschillende mensen en toch een gemeenschap! Het betreft ook geen vriendenclubje. De kerk is het eigendom van God: het is zijn huis en zijn Geest woont er. Daar geeft God gelegenheid te oefenen in naastenliefde in de praktijk. En hoe je de 'gezindheid van Christus' handen en voeten kunt geven. Er zijn ook conflicten, net als in elke samenleving, hoe goed iedereen het bedoelt. Worden we er sterker en rijper door?

HOOFD

- Is het instituut kerk, een gevolg van de zondeval?
- Lees de volgende Bijbelgedeelten: Psalm 111:1, Ezechiël 34:15, 1 Timoteüs 3:1-15. Wat zeggen deze teksten je, geven ze aanwijzingen over hoe God denkt over 'de gemeente' en bestaat die?
- Is er in jouw geloofsgemeenschap ruimte voor het individu of ben je een schaap dat ondergaat in de massa?
- In de bijbel komen ook kerkelijke conflicten voor. Wat vind je daarvan?
- Hoe denk jij over het kerkplantingsproces dat in deze tijd plaats vindt? Vergelijk dat met het evangeliseren dat de eerst christengemeenten deden.
- Lees Heidelbergse Catechismus zondag 21. Waarom zouden hier in één zondag zowel de kerk, de gemeenschap der heiligen, als ook de vergeving van zonden worden behandeld?

HART

- Geloven kan dat ook zonder kerk? Kun je daar voorbeelden van vinden in het Nieuwe Testament?
- Jezus vergelijkt zichzelf met de goede herder. Welk schaap ben jij; zwart, loslopend, volgzzaam?
- In hoeverre ben jij verantwoordelijk voor je broers en zussen in de kerk? Zie ook Genesis 4:9 en Matteüs 18:15-20.
- Wat is voor jou het belangrijkste onderdeel in de eredienst?
- Hebben kerkzijn, kerkgang, eenheid, verbondenheid en conflicten in de kerk te maken met gevoelens? Of zou je deze zaken juist rationeel moeten benaderen?

HANDEN

- Kerkgang, samenkomen met andere gelovigen; is dit een belangrijk onderdeel van jouw leven? Zou je de kerkgemeenschap missen wanneer je een andere invulling zou geven aan je leven?
- Zou het lichaam van Christus, 1 Korintiërs 12:1-31, vormgegeven kunnen worden, zonder geloofsgemeenschap? Hoe zou het er dan uitzien? Wat zijn de eisen die God stelt aan een geloofsgemeenschap/kerk?
- Jij bouwt mee aan het huis van God. Zie 1 Korintiërs 3:10-12. Wat is de stand van zaken? En is jouw (werk in de) kerk oordeelbestendig? (1 Kor. 3:13-15)
- Lees Hebrëeën 10:25. Heb jij deze aansporing nodig? Mag je terugvallen op deze tekst wanneer het gaat om kerkverlating?

OPDRACHT

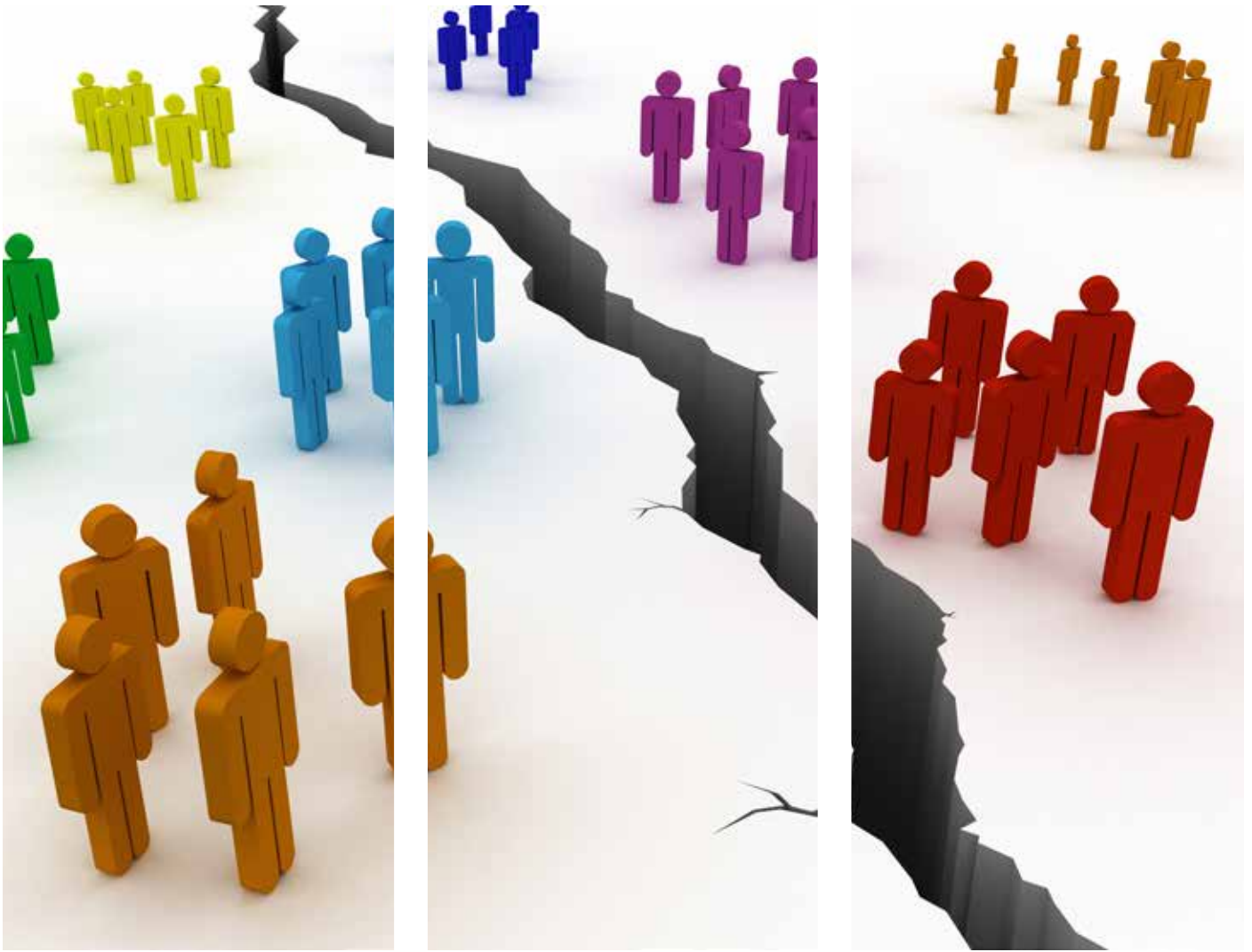
- Bedenk in hoeverre de gemeenschap der heiligen van invloed is op jouw functioneren binnen de kerk.

STELLINGEN

- Zonder innerlijke geloofsbeleving geen kerk.
- Ik ben liever een zwart schaap dan een meeloper.
- De kerk is een schepping van de Geest. Geen maaksel van mensen.

Voor werkvormen: www.steunpuntbijbelstudie.nl

Uit elkaar of bij elkaar

De Nederlandse samenleving verandert, dus de kerk verandert mee. Veranderingen brengen onrust en onzekerheid: waar ben ik aan toe? Veranderingen in de kerk geven ook angst: wordt het evangelie niet aangetast? Of boosheid: het evangelie *wordt* aangetast! Of een mengsel van angst en verontwaardiging: waarom moet het anders? Hebben wij het dan altijd verkeerd gedaan?

Veranderingen zijn nodig. Een bedrijf moet van tijd tot tijd moderniseren en nieuwe wegen inslaan, anders komt vroeg of laat de klad erin. Huishoudens moderniseren: niet alleen in allerlei moderne apparaten die aangeschaft worden, maar ook de omgang met elkaar is anders dan vijftig jaar geleden. Het geeft nostalgische gevoelens als je plaatjes ziet hoe het vroeger was. Maar wie wil er nog naar terug? De kerk verandert mee. Niet alleen uiterlijk: de kerkenraad niet meer strak in het pak, plaatjes op de beamer, andere liederen en instrumenten in de kerkdienst. Ook de omgang met elkaar is anders geworden. En de preken, vergelijk die eens met jaren geleden. Die zijn niet anders omdat er een andere boodschap gebracht wordt, maar omdat de mensen veranderen: dominees en gemeenteleden. Voor de dominee is het voorbereiden van een preek een worsteling. Hoe kun je mensen van deze tijd aanspreken, zodat ze merken dat het evangelie voor hen van levensbelang is.

Principes en karakters

Vanouds zijn 'we' een kerk van principes, waarover je met elkaar kon discussiëren. Gevoelens waren subjectief en dus verdacht. Een conflict in de kerk was al gauw een 'principieel' conflict. Gelukkig is dat veranderd. Gevoelens horen bij mensen en zeggen veel over mensen. Elkaar serieus nemen is ook elkaars gevoel serieus nemen. Het risico daarbij kan zijn dat we *uitgaan* van gevoel: wat goed voelt is goed. Gevoel wordt dan beslissend in plaats van Gods Woord. En is dat niet de oerzonde: zelf bepalen wat goed en kwaad is? Elkaar serieus nemen – dat is ook *achter* de woorden en daden van mensen kijken.

Iemand kan een vooraanstaande plaats in de kerk in nemen en veel werk verzetten, maar wordt hij gedreven door liefde voor de Heer, of is het geldingsdrang? Misschien wel allebei. Een conflict in de kerk kan zakelijk lijken, maar een ordinair machtsconflict zijn: hoe vaak is het kerkelijk leven niet verziekt door 'baasjes'!

Elkaar serieus nemen – dat is ook achter de woorden en daden van mensen kijken

En een zuster die fel uit de hoek kan komen ("Wat een scherpe tong heeft dat mens") kan gedreven worden door onzekerheid: ze zoekt bevestiging van anderen: die moeten voortdurend duidelijk maken dat ze er mag zijn, door waardering, door te zeggen: "je doet het geweldig". Als die anderen dat niet doen, of niet duidelijk genoeg doen, voelt ze zich afgewezen en bijt ze van zich af. Met als gevolg dat anderen het liefst met een boogje om haar heen lopen.

Wat is er aan de hand? Haar eigenwaarde staat of valt met hoe anderen haar zien. Maar ze bouwt dan niet op het fundament Christus! God heeft haar zo lief dat hij zijn eigen Zoon voor haar gegeven heeft! Dat maakt haar waardevol. Overigens kan ook geldingsdrang uiting zijn van datzelfde gebrek aan vertrouwen op God!

We kunnen in de gemeente vast wel broeders en zusters aanwijzen die we herkennen in deze karakterschetsen. Maar wat zijn onze *eigen* drijfveren? Bouwen wij ons leven op het fundament Christus?

Conflicten

Waar mensen samen leven ontstaan ook conflicten (of er is iets heel erg mis!).

Botsende meningen, ergernissen, misverstanden – ze ontstaan zomaar.

En vaak zijn ze met wat goede wil ook wel te hanteren.

Belangrijk daarbij is openheid (maak van je hart geen moordkuil), tact (bedenk hoe je de ander aanspreekt!), en liefde (heb het beste voor met de ander). Maar ook eerlijkheid en rechtvaardigheid.

En niet te vergeten: geduld! Een conflict kan leiden tot een uitbarsting van

Conflicten, of ze nu voortkomen uit kleine misstappen of uit grote aanvallen, bieden de mogelijkheden voor christenen om te doen wat alleen christenen kunnen doen (tenminste zoals Christus dat in gedachten had toen Hij bad voor onze eenheid): iemand vergeven die duidelijk iets verkeerd heeft gedaan tegenover ons, geloven in iemand die je liever als een loser zou afschrijven, en liefde geven aan iemand die we liever zouden bekritisieren.

Larry Crabb, *De Ideale kerk*, pag. 204

woede; laat stoom afblazen, en probeer na te gaan waarom de ander zo boos is. Dat kan de basis zijn voor een goed en zelfs rustig gesprek.

Vraag ook naar motieven: iemand kan tegen jeugddiensten zijn – uit zorg voor de jeugd, terwijl een ander er voor is – uit zorg voor de jeugd. Zeg hardop dat je de zorg voor de jeugd deelt – dat relateert je verschil!

Vaak laten we conflicten te lang liggen. Als je een probleem hebt (verschil over aanpak, meningsverschil, irritatie) kun je dat vaak in een gesprek nog samen oplossen. Maar als je dat laat liggen, plakken er nieuwe problemen aan vast: je gaat de ander scheef aankijken: hij zal wel weer bedoelen... De irritatie over de ander wordt een hekel aan die ander. En samen praten? De hakken staan in het zand. Je wilt er dan niet eens meer samen uitkomen, die ander moet maar bakzeil halen. Met andere woorden: het is oorlog!

Daarom is het goed om problemen op tijd aan te pakken. En als je er niet uitkomt: hulp zoeken van een buitenstaander (mediator, zie het interview met Aafke Vreugdenhil).

Lijden aan de kerk

Mocht je denken: 'Maar dat kan toch niet wat er nu gebeurt!' Dan kun je misschien helemaal gelijk hebben. Maar wellicht is het goed eerst bij jezelf na te gaan: waarom ben ik het er niet mee eens? Waarom staat mij dat tegen? Is het fundament in geding: Jezus Christus?

Of wordt er *anders* gebouwd op dat fundament. Anders dan ik graag zou willen, en anders dan ik het gewend ben. Maar is het daarmee verkeerd? Een voorbeeld: jongeren doen veel dingen anders dan ouderen, ze beleven dingen anders, en ze zouden de kerkdienst ook graag anders willen inrichten. Geef ze de ruimte, laat ze een kerkdienst voorbereiden en uitvoeren naar hun ideeën.

De kerk is Gods bruid. Maar ze ziet er vaak niet uit: een jurk vol modder

Ga je je ergeren aan het resultaat (de muziek is niet naar je smaak, je vindt het oppervlakkig), of dank je de HEER dat jongeren zo hun lofoffer brengen, en bid je voor hen dat de HEER zijn Woord in hun hart laat doorwerken. Misschien heb je kritiek ("dit is bouwen met hout, hooi en stro"), maar misschien ziet God in dat stro wel meer goud dan jij!

Je kunt grote zorgen hebben over de kerk (vrouwelijke ambtsdragers, hoe lees je de bijbel), maar neem je plaats

in in de kerk, de tempel van de Geest. Dat kan betekenen: lijden aan de kerk, omdat je vindt dat bepaalde ontwikkelingen fout zijn. Maar je neemt je plaats in in trouw aan de HEER en trouw aan elkaar. In een schepping die gebroken is, en wacht op voltooiing en heelheid.

Eenheid

Belangrijk is: accepteer je elkaar, ook bij verschil van mening? Zie Paulus in Romeinen 14: "Aanvaardt elkaar ter ere van God, zoals Christus u heeft aanvaard."

Dan brengen we eendrachtig lof aan God. De lof aan God, die brengt eenheid.

Het is goed om samen avondmaal te vieren, juist bij verschil van mening, en bij botsing van karakters: Jezus bindt ons samen.

De kerk is Gods bruid. Maar ze ziet er vaak niet uit: een jurk vol modder – kun je daarmee trouwen?

Maar op de dag van de bruiloft zal ze stralend witte kleren hebben.

Niet wij scheppen een perfecte samenleving – God maakt alles nieuw.

.....

Ds. T. Groenveld is emeritus-predikant en woont in Roodeschool

Samenvatting

De kerk verandert. Niet alleen uiterlijk maar ook in de omgang met elkaar. De preken zijn ook anders geworden in de loop der jaren. Niet vanwege een andere boodschap, maar omdat mensen veranderen. Hoe moeten mensen van deze tijd aangesproken worden om zich aangesproken te weten? Accepteer elkaar in openheid, tact en liefde, ook bij verschil van mening. Neem je plaats in in trouw aan de Heer en trouw aan elkaar. Want niet wij scheppen een perfecte samenleving – God maakt alles nieuw.

Trouwe bidders

*Als dan de laatste
uitgedragen is,
't ouderlijk huis verlaten,
besef je eens te meer
dat je niet enkel ouders mist
maar ook je trouwe bidders*

en tegelijk

*gaat in een kring
een koor van bidders staan
die doorgaan waar zij bleven,
jou noemen in Zijn naam.*

Coby Poelman-Duisterwinkel

'Vaak zitten in beide kampen baasjes die er mogen zijn!'

Mediation, in goed Nederlands *bemiddeling*. Veronderstelt bemiddeling niet de oplossing van het probleem? De partijen doen hun verhaal en wachten af tot de bemiddelaar met een oplossing op de proppen komt, zoiets? Goed om er je eens in te verdiepen. Wat kun je wel en wat moet je niet verwachten van een mediator, als die wordt ingeschakeld bij conflicten?

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: de mediator bedenkt niet een oplossing voor problemen, maar reikt het gereedschap

aan om tot een oplossing te kunnen komen. Mediation is altijd vrijwillig. Als mediator geef je nooit advies en stap je er het liefst blanco in. Soms heb je

wel eens een intakegesprek met beide partijen, maar daar blijft het dan bij. Je helpt mensen hun eigen problemen op te lossen en het liefst zo, dat, als ze een

Aafke Vreugdenhil-de Blécourt (1955) is getrouwd met Gerrit en moeder van vijf kinderen, vijf schoonkinderen en oma van (bijna) vijf kleinkinderen. Na de HBS bezocht zij de sociale academie en werd na enkele jaren de eerste vrouw bij de Driehoek. Na diverse relevante studies waaronder organisatie- en arbeidspsychologie, en een carrière in het MBO welzijns onderwijs begon ze in 2009 voor zichzelf: VREA advies, training, coaching en mediation. Ze is lid van diverse beroepsorganisaties zoals VCC (Vereniging Christen Coaches) en Platform Church Mediation. Aafke woont in Hilversum en is gemeenteraadslid voor de CU.

volgende keer weer in problemen raken, ze het zelf kunnen.

Hoewel Aafke veel bemiddelt in arbeids-, buurt en relatieconflicten, beperken we ons hier tot conflicten in de kerk. Als de feedback tussen predikant en kerkenraad niet goed loopt, als de organist en de liturgiecommissie niet op een lijn zitten, als leden van commissies elkaar niet meer vertrouwen, dan gaat het soms hard tegen hard. En vaak gaan er ook allerlei andere dingen een rol meespelen. In 99% van de gevallen is de communicatie slecht gegaan en vaak zitten in beide kampen baasjes die er mogen zijn!

Gevoelens

Wij geloven dat we allemaal in zonde ontvangen en geboren zijn, maar rekenen we er in de praktijk ook echt mee dat dingen fout kunnen gaan? Hadden we ons er dan niet beter op voorbereid? Daarbij komt nog de neiging om heel veel met de christelijke mantel der liefde te bedekken. Heel lang en maar doormodderen! In de kerk hebben we heel veel vrijwilligers en die hebben het allemaal al zo ontzettend druk.

Als je dat gevoel ontkent, dan kan een conflict gemakkelijk escaleren

Dus tijd speelt vaak een rol. Maar wat denk je van de moeite om elkaar aan te spreken. Plus dat we het heel moeilijk vinden om rekening te houden met gevoelens. Want we doen alles toch

Peter Wierenga heeft een boekje geschreven over de GOT-benadering: G = gevoel, O = overtuiging, T = theorie, dat veel gebruikt wordt bij trainingen.

Voorbeeld. Iemand die heel sterk vanuit de bijbel redeneert (T) zegt: in Genesis staat dit en in Hebreeën lezen we zo. Dan kun je vragen: 'Maar wat betekent dat nu voor je dagelijks leven'.

Een ander zegt: 'Ik voel dat niet zo' (G) Hij kan de vraag verwachten: 'Kun je in de bijbel terug vinden dat jouw gevoel ondersteunt?'

Iemand vindt kindernevendiensten geweldig, een ander vindt het niets (O). Wordt hier overtuiging met principe verward? Als je gaat afpellen blijkt dat beide partijen bezorgd zijn over de geloofsopvoeding van de kinderen. Het is de kunst van de kringleider om dat allemaal bij elkaar te brengen.

tot eer van God en uit onszelf kunnen we immers niets? Het is dus not done om trots te zijn, want 'de een achte de ander uitnemender dan zichzelf'. En complimenten maken, dat kunnen we slecht. We zeggen niet gemakkelijk: 'Joh, wat goed heb je dat gedaan'. Toch willen we allemaal wel erkenning in waarin we goed zijn. Als je dat gevoel ontkent, dan kan een conflict gemakkelijk escaleren.

Afspraken

Mijn taak als mediator is om die gevoelens boven water te krijgen. Heb je principiële geschilpunten, dan kom je nooit bij elkaar, maar daar gaat het meestal niet over en dat is ook geen zaak voor een mediator. Bij conflicten is er vaak wat anders aan de hand: uitgeblust enthousiasme, wie is de baas, misverstanden en slechte communicatie, doelen die niet duidelijk zijn, taak- en rolverdeling zijn niet goed omschreven en wie heeft de grootste mond. Zelfs in de kerk speelt dat vaak een grote rol. Hoe gaat een en ander nu in zijn werk?

Als besloten wordt om een mediator in te schakelen wordt er allereerst een contract opgesteld. Daarin worden dingen afgesproken, bijvoorbeeld geheimhouding, elkaar niet in de haren vliegen en goed naar elkaar luisteren.

Samen de ui van conflict en frustratie afpellen en net als bij een ui kan dat tranen opleveren

Ook wordt afgesproken dat beide partijen zich zullen houden aan de afspraken die gemaakt worden en hoe de terugkoppeling naar de opdrachtgever zal zijn.

Afpellen

Dan begint het eigenlijke werk. Je gaat met elkaar in één 'hok' zitten, beide partijen vertellen hun verhaal en gaan op elkaar reageren. Hierbij speelt het karakter van mensen ook een grote rol. Sommige mensen schieten in een

slachtofferrol. Het betreft soms depressieve mensen met aangeleerde hulpeloosheid. Dat moet je goed analyseren. De mediator is geen partij, maar de procesbegeleider, die de kunst van het vragen stellen naar beide partijen kent. Van de *juiste* vragen stellen. Dat is je gereedschap, daarvoor heb je opleidingen gevolgd. En omdat je al heel wat jaren mee gaat in dergelijke processen is dat je vaardigheid. Langzaam maar zeker ga je verschillende overtuigingen rond het conflict en de frustraties afpellen als bij een ui. En net als bij een ui kan dat tranen opleveren. Kun je door

hele kleine stapjes te maken een verwijt omzetten in een wens? Wat zijn de gemeenschappelijke belangen, wat wil je uiteindelijk bereiken?

Communicatie

Niet elke mediation loopt succesvol af. Er mee stoppen kan ook, dat is ook een resultaat. Erkennen dat je afscheid van elkaar moet nemen. Conflicten zijn vaak meer een kwestie van onmacht dan van onwil.

Om dat te voorkomen geven we trainingen voor kerkenraden, voor kringleiders en voor commissies. Om te leren goed

met elkaar te communiceren voorkom je een hoop ellende. Maar het is zo subtiel, soms doe je dingen met de beste bedoelingen maar straal je met je lichaamstaal iets uit dat de ander kwetst.

Aan het eind van ons gesprek, terwijl de voice recorder al weer netjes is opgeruimd en ik op het punt sta te vertrekken, wil Aafke dit nog even kwijt: Het zou goed zijn dat er meer aandacht zou komen voor communicatie binnen huwelijken, een APK voor echtparen. Zet dat er maar bij. Bij deze.

WEET-JE

Voor verdere bestudering van het thema *Samen komen* graag aandacht voor gemeenteschets nr. 19 van ds. A. de Snoo: *Voor Hem, over de kerk van onze HEER*. Duidelijk komt hierin naar voren dat de kerk er uiteindelijk niet voor mij is, niet voor de wereld, maar voor Hem, Christus.

De eerste schets benadrukt het 'samen': in de kerk leef, luister, bid en getuig je samen. In de tweede schets staat het *belijden* en *beleven* centraal: je hoort bij Hem en bij zijn volk.

In de laatste schets gaat het over onze dankbaarheid, liefde en trouw voor de kerk.

www.steunpuntbijbelstudie.nl

Als je een *Weet-je* voor ons hebt dat ook voor anderen belangrijk kan zijn, stuur het dan naar redactie@bijbelstudiebond.nl.

Havenlicht bij vliegende storm

Bij het opruimen van de zolder kom ik een foto tegen van mijn oude gereformeerde lagere school. De herinneringen slaan onverbidlijk toe. De school was ver weg voor ons groepje kerkkinderen. Daarom slokte het vervoersbedrijf ons dagelijks op als een enorm rupsje-nooit-genoege. De bus spuwde ons vervolgens bij een eng bos weer uit.

De waaghalzen durfden door dat bos te gaan, maar wij hadden strenge regels meegekregen van thuis. Wij moesten het pad ernaast lopen. In het bos liepen namelijk kinderlokkers. Wij hadden geen idee wat ze deden, maar ze waren duidelijk levensgevaarlijk. Ongeveer zo erg als de Filistijnen. Het veilige schoolplein wenkte als een havenlicht bij vliegende storm. De school was door onze ouders opgericht. We kregen les van meesters en juffen waarvoor we een heilig ontzag hadden.

Er werd degelijk onderwijs gegeven dus we moesten wekelijks het psalmversje uit het hoofd leren. Ik ken nog steeds de zinnen: *'stiet zelf dit rot dat mij benauwt en haat, de voet en viel, omdat het God verlaat.'* (ps. 27) Ik begreep weliswaar niet wat dit rot was, maar de conclusie was duidelijk: als je God verlaat gaat het bergafwaarts.

De postmoderne twijfel was nog decennia ver weg. Wij waren verbondskinderen, onze ouders en leraren ook. Heerlijk veilig gevoel voor kinderen.

Want God zorgde voor ons allemaal, dat leerden we uit het psalmversje. Je kreeg daarvoor een cijfer en dat moest een tien zijn. Had je een lager cijfer, dan hadden je ouders het gevoel dat ze ernstig gefaald hadden met hun doopbelofte. De week erna kende je het versje wél.

De school had nog geen pestprotocol. De meester had een Jappenkamp overleefd en wist haarscherp het verschil tussen recht en onrecht, mededogen en vernedering.

Hij onderwees ons de christelijke huisregels, zoals we die ook thuis hoorden. Lieve leerkrachten, jullie waren een godsgeschenk.

In de klas ruilde de toekomstige theologieprofessor voetbalplaatjes met de tomatenteler. De deurwaarder keek af bij de dichter en de bejaardenverzorgster schreef versjes in het poëziealbum van de kleuterjuf. Soms, als we psalm 133 zingen, moet ik aan ze denken. Want hoe goed was *'hun eendrachtig samenzijn'*.

Truus van der Laan-Barnhard uit Veenendaal is huisvrouw en moeder van vier volwassen kinderen en oma van zes kleinkinderen. Ze schrijft al zo'n 45 jaar als liefhebberij.

In de klas ruilde de toekomstige theologieprofessor voetbalplaatjes met de tomatenteler

De Gezangenkwestie

Het was maar een klein onderdeel van alle veranderingen, toch veroorzaakte het invoeren van de bundel Evangelische (nieuwtestamentische) gezangen in 1807 veel commotie in de kerken. Aanleiding tot de bundel was het veranderd denken onder invloed van de 'Verlichting'. De 19e-eeuwse mens geloofde meer en meer alleen wat hij kon begrijpen en wilde daar ook emotioneel bij betrokken zijn.

De nationale Synode van Dordrecht besloot in 1619: "In de Kercken zullen alleen die 150 Psalmen Davids, de thien Geboden, het Vader onse, de 12 Articulen des Geloofs, de Lofsanghen Mariae, Zachariae, Simeonis ghesongen worden". Alle andere gezangen moesten uit de kerken geweerd of verwijderd worden. Zo bleef het in grote lijnen bijna twee eeuwen lang.

Liederen

In 1773 kwam er een nieuwe psalmberijming. Maar psalmen vond men lang niet altijd geschikt om in een eredienst

te zingen. De auteurs van de nieuwe bundel waren belangrijke theologen en dichters en ze waren ervan overtuigd dat hun liederen pasten bij hun tijd én bij de gereformeerde belijdenisgeschriften. De bundel was een mengeling van vertaalde en nieuwe liederen.

Niet alle liederen in de bundel waren verwerpelijk

De kerkgangers waren niet altijd overtuigd van het karakter en het nut van de

bundel. Dat predikanten verplicht werden in elke dienst een lied op te geven leverde hier en daar grote problemen op: mensen gingen de kerk uit, hielden hun pet op, zongen er psalmen doorheen. Soms werd de politie opgetrommeld om kerkleden weg te voeren.

Kerkregering

In 1815 werd ook een nieuwe regeling voor de kerken ingevoerd, het Algemeen Reglement. De kerk werd voortaan van bovenaf geregeerd, de plaatselijke gemeente was niet meer het meest wezenlijke. 'Bewaring van orde en

'Bedrink u niet, want dat leidt tot uitpattingen, maar laat de Geest u vervullen en zing met elkaar psalmen, hymnen en liederen die de Geest u ingeeft. Zing en jubel met heel uw hart voor de Heer en dank God, die uw Vader is, altijd voor alles in de naam van onze Heer Jezus Christus.' (Ef. 5:18-20)

De inhoud van de bijbeltekst over het zingen van psalmen, hymnen en geestelijke liederen speelde alleen bij de Afscheidenen een rol. Voor de kerkleiders was het vooral een gehoorzaamheidskwestie.

eendracht' was een van de hoofddoelen. Ook tegen dit Algemeen Reglement bleven in de kerk bezwaren bestaan. De nieuwe kerkregering met zijn nadruk op orde in de kerk, het nieuwe gedachtegoed en de gezangenbundel waren elementen in het ontstaan van de Afscheiding van 1834, de eerste beweging in de negentiende eeuw die zich van de hervormde kerk afkeerde en terugkeerde naar de oude kerkregering, geloofsbelijdenis en Dordtse Leerregels.

Afscheiding

In 1832 werd Hendrik de Cock predikant te Ulrum. In de loop van zijn predikantschap kwam hij tot gereformeerde inzichten. Hij verwierp de gezangenbundel volledig en schreef een voorwoord bij een boekje erover. Dat laatste leidde uiteindelijk tot zijn afzetting als predikant. In 1836 schreef hij zelf een brochure, waarin hij hard van leer trok, te hard. Volgens hem waren het geen geestelijke maar 'beestelijke' gezangen. Hij bestreed dat de samenstellers gereformeerd waren en vond dat men niet buiten de bijbel om eigen liederen moest zingen. Volgens hem profeteerde Amos al tegen het getier der liederen, en een nieuw lied zouden we, zie Openbaringen, pas in de hemel zingen. Hij miste in de bundel duidelijk taalgebruik, de belijdenis van de Drie-eenheid, de uitverkiezing, de noodzaak tot

bekering. Wel vond hij er onder andere de dwaling van de alverzoening in. Niet iedereen zag het zo scherp, maar ook zijn collega's Scholte uit Doeveren, van Velzen uit Drogeham, Brummelkamp uit Hattem en Gezelle Meerburg uit Almkerk hadden moeite met de gezangen. Scholte had de bundels niet eens in de kerk liggen. Van Velzen had zijn gemeente geraadpleegd of ze gezangen wilden zingen. Voor Brummelkamp telde vooral de verplichting door een anti-wettelijk kerkbestuur. Gezelle Meerburg moest van het classicaal bestuur de politie inschakelen. Ze werden allemaal (naast andere zaken) beticht van minachting van het hoogste kerkelijk bestuur. Dat wilde 'rust en orde in een geest van eenheid en verdraagzaamheid'. Voor hen was de kritiek op de inhoud van minder belang. De predikanten werden afgezet en 'vaders' van de Afscheiding.

Aandacht

Niet alle liederen in de bundel waren verwerpelijk. Er zijn er die alle kritiek hebben doorstaan. 'Wij knielen voor uw zetel neer', 'God enkel licht', 'Halleluja, eeuwig dank en ere', 'Dit is de dag die God ons schenkt, 'Alle roem is uitgesloten' en 'God is getrouw, zijn plannen falen niet' staan in ons huidige Gereformeerd Kerkboek. In het Liedboek staan er nog meer. Tot 1975 kenden ook onze

kerken een beperkt aantal gezangen voor in de eredienst. Op een proefbundel volgde in 1986 een Gereformeerd Kerkboek dat in 2006 werd uitgebreid. Opeenvolgende synodes gaven liederen vrij uit diverse bronnen. De synode van Ede 2014 heeft nu bepaald dat de idee van een centrale liedbundel wordt losgelaten. De te zingen liederen zijn de verantwoordelijkheid van de plaatselijke kerkenraden. Het nieuwe *Liedboek – Zingen en bidden in huis en kerk* is beschikbaar gesteld (niet 'vrijgegeven').

Soms werd de politie opgetrommeld om kerkleden weg te voeren

Daarnaast komt er een eigen kerkboek als aanvulling. Een deel van de huidige gezangen, een aantal liederen uit het oude Liedboek, een dertigtal eigentijdse nieuwe liederen en enkele 'Psalmen van Nu' krijgen daarin een plaats. Het deputaatschap Liturgie raadt elke gemeente aan een muziekprofiel op te stellen naar de muzikale mogelijkheden die er zijn, passend bij de eigen identiteit van de gemeente. Een handleiding volgt. Gezangen blijven de aandacht vragen.

Joke Heijs heeft geschiedenis gestudeerd en woont in Zwolle

Serie huizen, Coby van der Stoep Keramiek, formaat ongeveer 20x20x28cm.

Wonen bij God

Coby van der Stoep verbeeldt in een serie huizen hoe belangrijk herinneringen aan een huis kunnen zijn. Ze maakte huizen van keramiek en geeft aan elk door kleur en vorm een eigen betekenis. De huizen staan symbool voor warmte, geborgenheid, familie, dromen, rituelen, fantasieën, spiegels, natuur en geschiedenis.

Eén ervan gaat over psalm 84. Dat zwarte huis is binnen wel wat donker. Er hangen teksten op de muren. Ik lees “ons gaande maar thuis”. Wat betekent dat? Het lijkt een stuk uit een andere tekst. De buitenkant van het huis is wit. Op deze witte buitenkant staat een stuk van psalm 84 uitgeschreven. “Want zelfs voor zwaluwen en mussen heeft God een plek.” Dat wordt in psalm 84 mooi geschetst; dat we mogen wonen in de schaduw, de veiligheid en de geborgenheid van Gods huis.

Ik vind het hoopvol dat we op Gods aarde en onder Gods hemel zo mogen leven. Het verwijst voor mij ook naar Johannes 14:2 “ In het huis van mijn Vader is plaats voor veel mensen. Daar

mag je op vertrouwen. Want ik heb gezegd dat ik wegga om voor jullie een plaats klaar te maken. En als ik voor jullie een plaats klaar gemaakt heb, kom ik terug.”

Coby vertelt:

“Voor mij zijn woorden belangrijk maar ik kan me beter uiten in beelden, hoe geheimzinnig die soms ook voor mezelf zijn. Je ziet vormen van huizen. De huizen hebben geen gevel. Je kijkt zo naar binnen. Elk huis heeft en geeft een persoonlijke herinnering weer. Soms is dat een letterlijke herinnering. Aan het gezin waarin ze is opgegroeid. Of een huis waar ze zichzelf als in een spiegel bekijkt. Soms geeft het huis een droom weer en lijkt het of het huis drijft als een schip. Dat doet denken aan Noach en de ark.”

Welke ervaring heb jij met een veilige plek om te zijn waarbij je je sterk met God verbonden voelt?

Ludie Gootjes-Klamer woont in Zwolle en is naast beeldend kunstenaar Master of Education in Arts

“Ik ben graag op reis en hou ervan daadwerkelijk de wereld te verkennen. Andere mensen, culturen en landschappen zien en verwonderd raken over Gods wereld. Reizen leert je veel. Thuiskomen is heerlijk. Ik ga graag op reis en ben graag thuis.

Ik zag dit treffend verwoord in een gedicht van Hans Dingemanse:

*‘Thuiskomen houdt ons gaande,
Thuisblijven houdt ons af.’*

Thuis is ook mijn innerlijke huis met alle verworvenheden van een lang leven. Boodschappen die ik meekreeg van mijn ouders; keuzen die ik heb gemaakt, zekerheden en angsten en alles wat dit aardse, hemelse en heilige leven met zich meebrengt.”

Coby van der Stoep volgde de cursus keramische vormgeving aan de vrije Academie in Nunspeet en de masterclass handvormen aan de SBB In Gouda.

Liever een dag vlak bij jou
dan duizend ver van je weg.
Liever een dan duizend ver van je weg.

(Huub Oosterhuis Psalm 84 het begin en het eindvers)

Individualisme

Onze tijd wordt wel aangeduid als een 'postmoderne tijd'. Eén van de kenmerken van deze tijd is dat veel mensen erg individualistisch leven. Oppervlakkig bezien lijkt dit overigens helemaal niet het geval te zijn.

Juist in onze tijd hebben we te maken met massale bijeenkomsten. Hoe groter hoe mooier. Dat geldt voor popconcerten, stille tochten en het bezoeken van een tentoonstelling in het Rijksmuseum (*De late Rembrandt*). Waar mensen zijn, willen andere mensen ook zijn. Ook het gebruik van Facebook en andere sociale media lijkt te wijzen op de behoefte om te zien en gezien te worden. Wie praat er over individualisme?

Zien en gezien worden

Daarom is het belangrijk om dit begrip een beetje scherper in beeld te krijgen. Het is niet zo dat een individualist de massa's mijdt. Helemaal niet. Wie in de massa opgaat, hoeft geen enkele band te hebben met de mensen om zich heen. Hij kan helemaal zichzelf blijven – ook helemaal zijn eigen gang gaan.

Dat zie ik als een typische trek van de individualist. De individualist bindt zich niet graag. Hij gaat niet graag (langdurige) verplichtingen aan. En dat is merkbaar in de samenleving. Vrijwel elke vereniging kampt met de moeite dat er geen mannen en vrouwen zijn die een bestuurspost willen vervullen.

Ook aan mij gaat dit individualisme niet voorbij. Bij de Hattense Volleybal Vereniging hadden ze gebrek aan bestuursleden; er werd een beroep op de leden gedaan. Ik betrapte mij erop dat ik dacht: *Ik kom om te volleyballen en niet om me met allerlei bestuurlijke rompslomp bezig te houden*. Trek dit door naar de kerk, dan kun je horen: *Ik wil best ouderling worden om pastorale*

bezoeken te brengen maar heb echt geen zin in dat gezeur op de kerkenraad over...

Het is mijn stelling dat het individualisme van deze tijd ook zijn weerslag heeft gekregen op ons leven als christenen in de gemeente. Want welke plaats of welke rol heeft de gemeente voor ons? Gaat het niet ten diepste in de kerk om de persoonlijke relatie met God? En daarna pas over de relatie met mijn naaste?

Ik besef dat ik hiermee een nogal stevige uitspraak doe. Ik ben benieuwd hoe u hiermee omgaat.

.....

Ds. L.W. de Graaff is studentenpastor te Kampen en woont in Heerde

Zorgen(d)

De tekst uit Matteüs 6:26 heb ik altijd paraat: *'Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren...'* Want ik kijk graag naar vogels. En omdat niet iedereen dat een zinvolle tijdsbesteding vindt, komt deze tekst me goed van pas.

Jezus noemde het niet als reclame voor de vogelaars die zoveel mogelijk soorten willen scoren. Vogelaars kunnen namelijk behoorlijk bezorgd zijn over een vogelsoort die per se gezien moet worden. Terwijl Jezus juist de vogels inzet om ons te ontzorgen.

Toch heeft een vogelaar een kritische vraag bij wat Jezus zegt: is het wel juist, dat vogels niet zaaien en oogsten en geen voorraadschuren aanleggen?

Kijk eens naar de foto. In de nazomer kun je vaak een gaai zien vliegen met een eikel in zijn snavel. Hij verstopt die eikel ergens om hem later op te diepen. Al schijnt hij de plek soms te vergeten. Dan heeft hij dus een eikenboom 'gezaaid'.

Er zijn meer vogels die een voorraadjie aanleggen. Klauwier en Eleonora's valk bijvoorbeeld. De laatste zelfs op een gruwelijke manier. Ik zal het niet beschrijven.

Het zijn wel uitzonderingen. Vogels eten wat de pot schaft. En het grote verschil met ons is, zegt Jezus, dat ze zich geen zorgen maken. Ze werken er wel voor. Wel eens een pimpelmees het voer voor de jongen zien aandragen? Ze verzamelen ijverig van wat er is, maar ze slapen er wel om.

Jezus wil dat we er op vertrouwen dat God ook voor jou en mij zorgt. Ook in de toekomst. Wat er ook gebeurt.

Dus dan maar geen maatregelen nemen voor de toekomst? Geen pensioenopbouw? Geen beleggingen? Niet hopen op waardeestijging van je huis? Dat is niet de boodschap. Dat is te makkelijk. Want ook als je dat alles achter je laat, kun je je zorgen maken.

En daar gaat het om. Dat ik me geen zorgen maak. Het hangt niet van mij af. Maar van God die je niet laat hangen.

Daar heb ik het van tijd tot tijd moeilijk mee. Vogelaar zijn is zo gek nog niet.

.....

Ds. J. Holtland is predikant te Veenendaal-Oost

Foto: Eikel in boom: Janny Groenleer

Foto: Gaai met eikel: Henk van der Veen

Tonnis Groenveld, Charlotte Scholtens - de Vries en Toos Slot- van der Woerd

Veranderingen en spanningen

Als christen leef je in twee werelden. De wereld van de kerk, waarin God centraal staat, waarin alles is tot eer van God en waarin je afhankelijk en nederig bent (of: zou moeten zijn), en de wereld van de moderne samenleving, waarin God niet meer mee lijkt te tellen, waarin wij mensen de zaken zelf wel regelen, waarin je vooral voor jezelf moet opkomen en trots kunt zijn op jezelf. Hoe ga je met de spanning die dat oplevert om?

Het boek *Onder Spanning* is het resultaat van de samenwerking van theologen met een socioloog, antropoloog, psycholoog en pedagoog aan de Christelijke Hogeschool in Ede. Daarin worden veranderingen in de kerk van verschillende kanten belicht. Vaak hebben theologie en sociale wetenschappen op voet van oorlog met elkaar geleefd, maar hier zien we een verrijkend samenwerkingsproject.

Trends

Daarbij is ingezoomd op drie verschijnselen: verminderde betrokkenheid bij de kerk en het geloof, veranderingen in de kerk, en godsdienstigheid buiten de kerk. Bijvoorbeeld de vraag: waarom haken mensen af van de kerk of van het geloof; maar ook de vraag: waarom laten veel mensen de tweede kerkdienst schieten, terwijl ze wel als christen willen leven. Op beide vragen is geen eenduidig antwoord op te geven, het lezen van de verschillende bijdragen kan je bewaren voor versimpeling en voor onbegrip.

Al met al een mooi en omvangrijk studieboek op HBO niveau, dat mezelf ook een update gaf met betrekking tot recente ontwikkelingen in de sociale wetenschappen.

Conflicten

Spanningen geven gemakkelijk conflicten. Kerkelijke conflicten zijn er te over, maar daarin is er niets nieuws onder de zon. Dat maakt de kerkhistoricus W. van 't Spijker duidelijk in zijn boekje over conflictstof in de gemeente. Vanuit de bijbel geeft hij veel stof tot bezinning over conflicten, waarbij de 'uitsmijter', het laatste hoofdstuk niet het minst belangrijk is: leven uit vergeving (zie het citaat in het eerste artikel van deze Wegwijs). Daarbij beschrijft hij acht conflicten, waarover we lezen in het Nieuwe Testament (bv. Hellenisten versus Hebreëen in Hand. 6; Paulus versus Barnabas in Hand. 15; Paulus versus Petrus in Gal. 2). Bemoedigend dat zelfs mannen als Paulus en Petrus met elkaar in botsing kwamen – er is niets nieuws onder de

zon. De acht hoofdstukken over deze conflicten zijn acht bijbelstudies, ook goed als dagboek voor jezelf te gebruiken. Je zou zeggen: deprimerend om over die conflicten te lezen, maar het tegendeel is waar: Van 't Spijker laat zien: "Men heeft in de gezindheid van de Geest in het Woord van God naar een oplossing gezocht. Die heeft men daarin ook daadwerkelijk gevonden, en dat wordt als een grote troost ervaren", pag. 54 (over de vergadering in Jeruzalem in Hand. 15 als er een conflict is over de vraag: moeten bekeerde heidenen zich aan de wet van Mozes houden?). Al met al geen praktisch handboek over hoe ik een conflict kan hanteren. Wel een boek dat je vanuit de bijbel veel aanreikt voor bezinning over de omgang met elkaar, vooral als het spannend wordt. (TG)

Pieter Boersema en Stefan Paas (red.), *Onder spanning*.

Een veelzijdige kijk op veranderingen in kerk en samenleving, Kok, Kampen, 2011, ISBN 978 90 435 1894 9, 373 pag., € 19,99

W. van 't Spijker, *Conflictstof binnen de gemeente en de weg van het evangelie*, Groen, Heerenveen 2012, ISBN 978 90 8897 039 9, 103 pag., € 12,50

Vrede stichten in de kerk

In 2014 verscheen het boek met deze titel. Vrede stichten in de kerk. Je vraagt je direct af: is er zelfs in de kerk geen vrede dan? Al lezende komt de noodzaak van dit boek naar voren. Eigenlijk is het erg dat er over dit onderwerp geschreven moet worden.

Het boek is bedoeld als hulpmiddel en voorziet denk ik wel in een behoefte: leren problemen te signaleren, situaties te beoordelen, maatregelen treffen, daarover gaat het hier.

Het boek is verdeeld in twee delen: Interpersoonlijke conflicten en een route om tot oplossingen te komen (1-8), Leiderschap in de storm (9-15)

Het boek richt zich op het kerkelijk leven, maar ook voor je persoonlijk leven is het interessant om te lezen. We hebben allemaal te maken met de vraag waarom mensen reageren zoals ze reageren. Ook leren kijken naar jezelf komt in het boek aan de orde, evenals omgaan met emoties, respect, vergeving enzovoort.

Sommige hoofdstukken komen op mij wat theoretisch over, maar in het geheel is het een mooi en leerzaam boek, zeker voor mensen die op het kerkelijk erf werkzaam zijn. Met name het tweede deel zou ook voor leidinggevende functies in maatschappelijke situaties van nut kunnen zijn. (TSW)

Eddy de Pender, *Vrede stichten in de kerk*, 2014, Buijten & Schipperheijn, Amsterdam, ISBN 9789058818096, 160 pag., € 15,90

Samen één

Gemeenten hebben er steeds vaker behoefte aan om samen een gemeenteproject te doen. Er is momenteel genoeg aanbod om hiermee aan de slag te gaan. "Samen Een" is een titel uit de serie van uitgeverij Vuurbaak, waarbij het thema 'omgaan met verschillen in de kerk' op een positieve manier wordt verkend. Het project omvat zes weekthema's, waarbij er voor elke dag een bijbeltekst is gekozen en een dagtekst. Aan het eind van ieder hoofdstuk staan verwerkingsvragen en/of – opdrachten om een gezamenlijke bespreking vorm te geven.

De weekthema's zijn:

- Talen van de liefde
- Generaties komen en gaan
- Ervaren en beleven
- Gaven en talenten
- Taken en rollen
- Droomkerk

Het boek is vlot geschreven, de voorbeelden zijn actueel en aansprekend. De gesprekspunten voor de gezamenlijke bespreking vond ik verschillen in kwaliteit. Vooral de dagteksten van week drie over 'Ervaren en beleven' gaven mij veel stof tot nadenken, terwijl in de suggesties voor de bespreking hierop weinig terug werd gegrepen. De mate van tekstverwijzingen geven suggesties voor bijbelgedeeltes ter verdieping, soms uitgebreid en een andere keer zeer summier. Daardoor is dit boek ter bespreking op een bijbelstudievereniging minder geschikt, maar zeker te gebruiken als invulling voor wijkavonden. (CSV)

Dorine Heij, *Samen één, Omgaan met verschillen in de kerk*, de Vuurbaak, Apeldoorn, ISBN 9789055604869, 124 pag., € 13,75

Ook zij horen erbij

Het is mooi om na te denken over de plaats van onze kinderen in de kerk. Wat doen we wel, wat doen we niet, meenemen naar de kerk, meenemen naar de crèche en hoe brengen we de zondag verder door? En vooral ook wat zijn onze argumenten voor wat we wel of niet doen.

Ieder hoofdstuk begint met een Bijbeltekst: mooie en goedgekozen teksten in de Statenvertaling.

Opvallend is direct dat het boekje er wat sober uitziet. Jammer vind ik persoonlijk ook dat het taalgebruik

nogal ouderwets is zoals in het vierde hoofdstuk: 'Plicht van de ouders om kinderen op te voeden in de kennis en vreze des Heren', waardoor het boekje niet prettig leest.

De volgende onderwerpen worden besproken: de plaats van kinderen in de Bijbel, in de gemeente, in het gezin, in de geschiedenis, hun ontwikkeling. Goed om te lezen en om ons op te bezinnen.

Het laatste hoofdstuk legt de nadruk op: "Laat de kinderen tot Mij komen en verhindert ze niet". Laten we als

ouders, gemeenteleden en clubleiders oog hebben voor elkaar en voor onze kinderen, zodat we hen op een verantwoorde manier de weg mogen wijzen! (TSW)

Ds. W. Harinck, *Ook zij horen erbij, Gedachten over kinderen in de kerk*, 2014, De Banier, Apeldoorn, ISBN 978 94 6278 0286, 92 pag., € 9,95

Een boek waar dit symbool bij staat is geschikt voor persoonlijke studie

Een boek waar dit symbool bij staat is geschikt voor gespreksgroep, bijbelstudiekring etc.

Eenheid aan tafel

De gereformeerde kerken hebben sinds hun bestaan ruim ervaring met interne conflicten. Oude kerkenraadsnotulen maken duidelijk dat daaraan een groot deel van de tijd werd besteed. Vrouwen die op straat elkaar luidkeels uitscholden; mannen die met elkaar op de vuist gingen; een koster die klaagde over de dominee, een ‘minderbedeelde’ die schold op de diaken. Om even een idee te krijgen waar we het over hebben.

En op zondag zat het allemaal weer samen in de kerk. De indruk ontstaat dat de ruzies bij het leven van alledag hoorden. De mens, schuldig en onrein, tot alle kwaad geneigd. En nu hebben we het nog maar over de ‘gewone’ conflicten tussen gemeenteleden. Daarnaast bestonden veel vormen van ander zondig gedrag, die niet per definitie aanleiding gaven tot conflicten in de relationele sfeer. Dronkenschap bijvoorbeeld. Veel gevallen van kerkelijke censuur hadden daarmee te maken. Om maar te zwijgen van predikanten die confessioneel afweken. Die hebben de kerkelijke vergaderingen zeeën van tijd gekost. Maar dat is een ander hoofdstuk dat we hier buiten beschouwing laten.

Wat speelt er?

De kerk vierde geregeld het *heilig* avondmaal. En aan de avondmaalstafel was geen plaats voor gemeenteleden die nog een conflict hadden uit te vechten. In de 16e en begin 17e eeuw waren kerkenraden gewoon de gemeenteleden voor het avondmaal te bezoeken. Vermoedelijk waren dat meestal korte bezoeken waarbij op de man af werd gevraagd of hij/zij vrijmoedigheid had om deel te nemen aan de viering. Uit Ridderkerk bijvoorbeeld is bekend dat deze rondgang door de gemeente soms niet kon doorgaan vanwege het ‘quade

weer’ op de bewuste dag waardoor ‘de wegen onbruikbaar waren’. Tijdens zo’n rondje door de gemeente kwam geregeld aan het licht dat iemand ‘een twist’ had met een ander. Dan vond hoor en wederhoor plaats en probeerde de kerkenraad partijen met elkaar te verzoenen. Vaak lukte dat, nog voor de viering. En zo niet, dan werden beide gemeenteleden afgehouden van het avondmaal. Soms werd zelfs de hele avondmaalsviering uitgesteld bij grotere conflicten waarbij meer gemeenteleden betrokken waren.

Met stoelen

Want bij het avondmaal gaat het niet alleen om de persoonlijke verhouding van een mens met God, maar ook om de kerkleden – als gemeente van Christus – in vrede samen zijn. Dat hebben de gereformeerden uit de Nederlanden al heel vroeg geleerd, vooral in de invloedrijke vluchtelingenkerk te Londen die onder leiding stond van

Johannes à Lasco. Hoewel er vaak nog geen zitplaatsen in de kerkgebouwen aanwezig waren en de diensten staande werden bijgewoond, stelde à Lasco de avondmaalstafel in, mét stoelen. Tijdens het avondmaal moest je in alle rust elkaar zien bij het eten en drinken. Deze uit Polen afkomstige voorganger hechtte grote waarde aan de avondmaalsviering waarin de gemeenschapelijkheid van beleden geloof en onderwerping aan het kerkelijk vermaan zichtbaar tot uitdrukking kwam. En dat alles vanuit de diepe overtuiging dat waar God vergeeft, de kerk zal vergeven; en waar God uitsluit, de kerk zal uitsluiten; en waar God een zondaar weer aanneemt, de kerk deze zondaar weer aanneemt.

.....

Huib Noordzij is auteur van o.a. Handboek van de Reformatie en woont in Barneveld

De mantel der liefde

Het klinkt zo mooi, zo warm: iets met de mantel der liefde bedekken. Toch zijn er weinig positieve woorden over te vinden; eerder de negatieve vergelijking met een ander spreekwoord 'Zachte heelmesters maken stinkende wonden'.

In het algemeen wordt met dit spreekwoord bedoeld dat iets afkeurenswaardigs goedgepraat of genegeerd wordt. Iets door de vingers zien. Wat er dan eigenlijk gebeurt is dat een ander de kans wordt ontnomen om van zijn eigen of andermans fouten te leren. En wat ermee gewonnen wordt? Gelukkig, geen 'gedoe'! Dus, rustig wegstijgen en jezelf wijsmaken dat er geen actie wordt ondernomen omdat de zonde met de mantel der liefde wordt bedekt. Het spreekwoord is in de bijbel niet letterlijk terug te vinden. Toch wordt steeds verwezen naar Genesis 9: 23 en dan krijg je er een wat positiever beeld van: Noach ligt dronken en naakt in zijn tent. Cham spot ermee en wordt vervloekt. Sem en Jafet handelen met respect, zij leggen met afgewend gelaat

een mantel over Noach heen. En dat levert hun zegen op. Ook worden vaak nog 1 Korintiërs 13: 7 (NKG) en Spreuken 10: 12 genoemd. Ook hier gaat het om liefde en respect. Iets met de mantel der liefde bedekken wordt dan een handeling die een fout afdekt voor het oog van derden en

Toch laat Hij hen niet in de kou staan

ondertussen de zondaar helpt om aan zijn fouten te werken.

In de kerk beroepen we ons graag op de christelijke mantel der liefde. Maar in de werkelijkheid van alle dag hanteren we de uitspraak dikwijls zoals hij in het

algemeen bedoeld wordt. Om vervolgens maar door te modderen, soms jarenlang (zie interview pag. 12). Zou dat de bedoeling van de HEER zijn?

Lees in dit verband eens Genesis 3: God zegt Adam en Eva hun de straf aan op hun zonde. Hij laat het niet ongestraft, integendeel. Toch laat Hij hen niet in de kou staan (vers 23): God, de HEER, maakte voor de mens en zijn vrouw kleren van dierenvellen en trok hen die aan.

Zo is Hij.
En wij?

.....
Riet Steenbergen-Busstra is hoofdredacteur van WegWijs, schrijven is haar hobby.

Adventsprofetiën

Veel mensen hechten nog altijd veel waarde aan de 'profetie' van de horoscoop

We zien Hem nader komen

Hij verklaarde hun wat er in al de Schriften over hem geschreven stond, en Hij begon bij Mozes en de Profeten

Begrijpt u wat u leest?

Thema's volgende nummers

januari/februari	Pasen
maart/april	Belijdenis doen

ADRESSEN

Voor de inhoud van *WegWijs*:
Toos Slot-van der Woerd, redactiesecretaris
Klaver 1, 7772 NX Hardenberg
tel. (0523) 268015
e-mail: redactie@bijbelstudiebond.nl

Voor **abbonementen, adreswijzigingen** etc.:
Administratie Gereformeerde Bijbelstudiebond
Postbus 7, 9780 AA Bedum
tel. (050) 3013636 (uitsluitend bereikbaar op woensdagochtend)
Voorkeur gaat uit naar contact per e-mail:
administratie@bijbelstudiebond.nl

Voor aan- en afmeldingen van **verenigingen** en andere zaken die de Gereformeerde **Bijbelstudiebond** betreffen:
Secretariaat Bijbelstudiebond
Postbus 499
8000 AL Zwolle
e-mail: info@bijbelstudiebond.nl

WegWijs is een uitgave van de Gereformeerde Bijbelstudiebond
Alles over de bond vind je op www.steunpuntbijbelstudie.nl.

Redactie *WegWijs*

Hoofdredacteur: Riet Steenberg-Busstra
Eindredacteur: Ida Nijman-Stegeman
Redactieleden: Tonnis Groenveld, Katrien Janssens-Salomons, Charlotte Scholtens-de Vries, Toos Slot-van der Woerd.

Abbonementen *WegWijs*

Particulier abonnement: € 17,50 per kalenderjaar (6 nummers)

Opzeggen: schriftelijk of via e-mail administratie@bijbelstudiebond.nl vóór 1 december

Leden van bij de Bijbelstudiebond aangesloten verenigingen krijgen *WegWijs* gratis.
Losse nummers verkrijgbaar door overmaking van € 3,50 op NL74 INGB 0000 8394 84 t.n.v. Geref. Bijbelst.bond te Bedum onder vermelding van 'WegWijs' met jaargang en nr. + uw naam en adres

WegWijs is ook op **cd** en in **braille** verkrijgbaar via CBB, Christelijke Bibliotheek voor blinden en slechtzienden, Postbus 131, 3850 AC Ermelo, tel. (0341) 565499

Overname van artikelen is alleen toegestaan na toestemming van de redactie

Vormgeving en opmaak *WegWijs*: IDD concept. communicatie.creatie www.IDD.nu
Druk: Scholma, Bedum; ISSN-nummer 0929-2136

God heeft ons lichaam zo samengesteld dat de delen die het nodig hebben ook zorgvuldiger behandeld worden, zodat het lichaam niet zijn samenhang verliest, maar alle delen elkaar met dezelfde zorg omringen.

1 Korintiërs 12:24, 25

